

Тютюнник Р. С. - курсант навчально-наукового інституту № 2 Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: заступник начальника відділу організації науково-дослідної роботи Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник **Калиновський О. В.**

ПОЛЬСЬКИЙ ДОСВІД АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ЯК УСПІШНИЙ ПРИКЛАД ДЛЯ УКРАЇНИ

Попри переконання, що Польща успішно боролася з корупцією з початку 1990-х, антикорупційна реформа стартувала там лише в 2006 році. До цього Польща мала значні проблеми з корупцією, про що свідчить рейтинг сприйняття корупції міжнародної організації Transparency International, у якому країна посідала на початку XXI ст. 60-67 місце. Тільки після приєднання Польщі до Європейського Союзу стартувала робота щодо створення ефективного антикорупційного органу.

У 2006 році у Польщі було створено Центральне антикорупційне бюро (ЦАБ), тобто спеціальну службу, головним завданням якої є протидія корупції та боротьба з нею в органах державної влади і самоврядування, а також охорона економічних інтересів держави. Діяльність бюро передбачає проведення слідчих дій, затримання, обшуків, зовнішнього спостереження, прослуховування тощо. ЦАБ, яке здійснює оперативно-слідчу діяльність і водночас, згідно з законом, може здійснювати контрольні функції (слідкувати, щоб не з'являвся конфлікт інтересів, як проводяться процедури тендерних закупівель, які дані містять майнові декларації чиновників тощо). У Кримінальному кодексі зафіксовано кримінальну відповідальність у вигляді позбавлення волі терміном до трьох років за подання неправдивих відомостей про доходи та витрати в декларації [1].

Іншими напрямками діяльності ЦАБ є профілактика злочинності та ґрунтовна аналітична робота. Попри те, що ЦАБ Польщі - це спеціальний антикорупційний орган, кримінальне переслідування корупційних правопорушень у Польщі, як і в Україні, здійснюють й інші правоохоронні органи (поліція, Агентство внутрішньої безпеки, Прикордонна варта, Військова поліція і Служба військової контррозвідки). У межах своїх функцій, визначених Законом Республіки Польща «Про Центральне антикорупційне бюро», ЦАБ здійснює також профілактичну й освітню функції, співпрацює з іншими органами та неурядовими організаціями, предметом дослідження яких є корупція та боротьба з корупцією [2]. Успіхи країни на шляху подолання корупції відзначають і міжнародні інституції. За результатами Індексу сприйняття корупції, який щороку формує впливова міжнародна організація

Transparency International, у 2015 році Польща посіла цілком пристойну 30 сходинку зі 168 країн [3].

З огляду на це, можна зробити висновок, що повноваження ЦАБ Польщі значно ширші, ніж повноваження Національного антикорупційного бюро України. Вони не обмежуються колом суб'єктів, які вчиняють злочин, та розміром предмета злочину, а стосуються всіх правопорушень, що пов'язані з корупцією або можуть завдати шкоди економічним інтересам держави.

Повноваження Центрального антикорупційного бюро Польщі (ЦАБ) передбачають:

1) виявлення, запобігання і викриття правопорушень проти діяльності державних установ, а також органів місцевого самоврядування; правосуддя, виборів і референдумів, громадського порядку, достовірності документів, власності, господарської діяльності, обігу грошей та цінних паперів, якщо вони пов'язані з корупцією або з діяльністю, що може завдати шкоди економічним інтересам держави; фінансування політичних партій, якщо вони пов'язані з корупцією; податкових обов'язків, якщо вони пов'язані з корупцією або з діяльністю, що може завдати шкоди економічним інтересам держави; правил спортивних змагань; обігу лікарських засобів, харчових продуктів спеціального призначення, медичних виробів, а також притягнення до відповідальності осіб, які їх вчинили;

2) виявлення і протидія випадкам невиконання положень Закону Республіки Польща «Про організацію здійснення господарської діяльності особами, які виконують публічні функції» від 21 серпня 1997 року;

3) документування підстав та ініціювання реалізації положень Закону Республіки Польща «Про повернення вигоди, безпідставно отриманої з державного бюджету або від інших державних юридичних осіб» від 21 червня 1990 року;

4) виявлення випадків недотримання визначених законодавством процедур при прийнятті та виконанні рішень, що стосуються приватизації і комерціалізації, фінансової підтримки, державних закупівель, розпорядження державним майном, а також надання ліцензій, дозволів, пільг, переваг, квот, кредитних гарантій, контроль правильності і правдивості даних про активи та про здійснення господарської діяльності особами, які виконують публічні функції, здійснення аналітичної діяльності у сферах, що належать до повноважень ЦАБ, а також надання відповідної інформації Прем'єр-міністру, Президенту Республіки Польща, Сейму та Сенату [1].

У 2013 році структурними підрозділами ЦАБ розпочато 221 оперативно-розшукову справу (199 з яких було закінчено), а також 469 досудових проваджень. Із 239 розпочатих розслідувань 88 було проведено за дорученням прокуратури. Також було відновлено 14 справ, раніше призупинених, було закінчено 252 провадження [1].

Під час проведення оперативно-розшукових заходів службовцями ЦАБ сума вартості майна (активів), розкраданню якого

вдалося запобігти у 2013 році, становила 22,5 млн злотих. Для прикладу, у 2012 році така сума становила 33,7 млн злотих. Це значно більше, порівняно з періодом 2006-2010 років, коли такі суми становили від 10 до 13 млн злотих [1].

По-перше, польський досвід демонструє, що немає необхідності в створенні декількох органів, які будуть займатися одним і тим самим питанням. По-друге, створення декількох органів буде неефективним: це боротьба з корупцією за допомогою бюрократії, що, безумовно, не краще, особливо в українських реаліях. Досвід Польщі чітко демонструє переваги існування єдиного центрального антикорупційного органу з повнотою повноважень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Central Anti-Corruption Bureau [Electronic resource]. - Mode of access: <http://www.cba.gov.pl/>. - Title from screen.
2. Central Anti-Corruption Bureau Bill [Electronic resource]. - Mode of access: http://www.cba.gov.pl/ftp/filmy/ACT_on_the_CBA_update/ - Title from screen.
3. Corruption perceptions index 2015. Transparency International [Electronic resource]. - Mode of access: <http://www.transparency.org/cpi2015>. - Title from screen.